

Arroganza d'in stadi europeic

La minorità catalana en Frantscha

DA GUIU SOBIELA-CAANITZ

■ **«Catalunya del Nord: Nom que modernament designa la part (...) de Catalunya administrada per l'estat francès en virtut del tractat dels Pirineus (1659)» (1). Uschia in lexicon catalan da 2009. Ins po pia dir per rumantsch «Catalugna dal nord»: Questa na fa betg part da la Catalugna per propi (en Spagna), gist sco il Tirol dal sid che na fa betg part dal Tirol (en Austria).** Per catalan din ins era «Catalunya Nord», sco «Cap Nord», «Pol Nord» euv. Sin il computer pon ins scriver «Catalunya Nord» e cliccar duas giadas; lura vegn in'entira pagina da links en different linguas. La chasa editura da Barcelona «Informació Plataforma» (www.plataforma-llengua.cat) ha gist publicà in «IX informe sobre la situació de la llengua catalana» (2); «IX» munta «novavel». Trais chapitels èn deditgads a la Catalugna dal nord. I suonda ina resumaziun commentada da tuts trais, ma i s'affa l'emprim in'introduziun geografica: Il 1790 ha la Frantscha dividì ses intschess europeic – pli pitschen che quel d'oz – en district; quests han survegnì numns geografics per remplazzar ils numns enragischads dals pajais e da las regiuns. La Catalugna dal nord era gia ed è anc adina la part la pli meridiunala da la Frantscha continental.

La Catalugna dal nord era gia ed è anc adina la part la pli meridiunala da la Frantscha continental. Ina frasa dat il tun: «La purschida d'instrucziun per catalan na correspunda anc adina betg als giavischs exprimids da las famiglias» (p. 109). La resumaziun punctuescha: Var 14 111 scolars e scolaras retschaivan in'instrucziun da catalan en la Catalugna dal nord; i represchantan pli u main 17% da quels 39 442 che frequentan las scolas dal district. La cifra è anc pli bassa sch'ins resguarda mo quels da las classes bilinguas: 902 en scolina, 1810 en primara, 757 en secundara e 161 en gimnasis. L'uniun «La Bressola» («La Tgina») maina scolas d'immersiun catalana a Perpinyà ed en paucas vischnancas dal district; lezza citad ha plinavant duas scolas communalas d'immersiun. Ma il chapitel sociolinguistic (pp. 34–36) descriva ina situaziun alarmanta. Il catalan

Catalanes». Il punct culminant è il Carlit (2921 m), ma il piz il pli renumà è il Canigó (2784 m) grazia ad ina chanzun populara davart ses auals: «Muntanyes regalades són les del Canigó; elles tot l'any florexen, primavera i tardor [atun']». Il 2012 ha il Ministeri da l'ecologia numnà il Canigó «montagne sacrée du pays catalan».

Stadi cunter district

Il soziolinguist Daniel Escribano (Universitat da Constanza) ha scrit la part giuridica da «X informe sobre la situació de la llengua catalana». L'entschatta dat il tun: «Ils schabetgs principals da 2015 en la Catalugna dal nord e la Frantscha palesan ina giada dapli il cuntrast tranter l'administraziun locala nordcatalana e la legislativa franzosa. Il parlament communal da Perpinyà [chapitala dal district] ha vuschà unanim ils 25 da zercladur la creaziun d'ina segunda scola primara bilingua [catalan e franzos] cun scolina; en la medema sessiun ha'l vuschà ina moziun da sustegn a l'empermischun da president François Hollande (Partida socialista) da ratifitgar la Charta europeica da las linguas regiunales u minoritaras» (p. 91). Hollande è da Rouen (Normandia). Ils 27 d'october ha ministra da giustia Christiane Taubira, da Cayenne (Guyana), defendì il project da ratificaziun avant il senat. Lez ha tuttina refusà da discutir la proposta. Quai pertutga tut las linguas «regiunales u minoritaras» da la Frantscha metropolitana. Ils dus district alsazians («Bas-Rhin» et «Haut-Rhin»), sco era pliras vischnancas alsazianas, han dentant approvà ina versiun locala da la charta cun la frasa suandanta: «Par l'expressiun 'langue régionale', on entend la langue allemande dans ses formes dialectales (dialectes alémaniques et franciques



La Catalugna dal nord era gia ed è anc adina la part la pli meridiunala da la Frantscha continental.

parlée en Alsace et Moselle) et dans sa forme standard (Hochdeutsch).» Il toponim «Moselle» sa referescha als dialects tudestgs da la Lorena, nua ch'i èn anc pli minoritaras che quels da l'Alsazia. Gia ils 10 da december 2007 aveva il cussegl districtual nordcatalan approvà ina «Charte en faveur du catalan» cun in preambel che scheva: «La langue catalane, née il y a plus de mille ans, constitue un des piliers de notre identité, du patrimoine et de la richesse (...) des Pyrénées-Orientales (Catalunya Nord).»

Maiorità da scolas senza catalan

Il chapitel davart l'instrucziun en la Catalugna dal nord (pp. 108–114), elavurà da pliras personas, cuntegna in mantun cifras ch'i n'è betg adina simpel d'inter-

pretar. Ina frasa dat il tun: «La purschida d'instrucziun per catalan na correspunda anc adina betg als giavischs exprimids da las famiglias» (p. 109). La resumaziun punctuescha: Var 14 111 scolars e scolaras retschaivan in'instrucziun da catalan en la Catalugna dal nord; i represchantan pli u main 17% da quels 39 442 che frequentan las scolas dal district. La cifra è anc pli bassa sch'ins resguarda mo quels da las classes bilinguas: 902 en scolina, 1810 en primara, 757 en secundara e 161 en gimnasis. L'uniun «La Bressola» («La Tgina») maina scolas d'immersiun catalana a Perpinyà ed en paucas vischnancas dal district; lezza citad ha plinavant duas scolas communalas d'immersiun. Ma il chapitel sociolinguistic (pp. 34–36) descriva ina situaziun alarmanta. Il catalan

en la Catalugna dal nord è insumma la lingua materna da mo pli 12,7% da la populaziun (47 115 umans). Ils plis geniturs discurren franzos cun lur uffants. Igl è cler ch'ins valitescha il catalan sco socialmain malniz. Tuttina: «Ina gronda part da la populaziun approvass mesiras da sustegn per il catalan, sco ina televisiun locala catalana, dapli preschientscha dal linguatg a scola, leschas da protecciun e dapli bilinguitad en la publicità. 57,9% da la populaziun approvass ina bilinguitad uffiziala dal district» (p. 36). Ils impediments principals cunter la protecciun e promoziun dal catalan n'èn betg locals, mabain naziunals; quai conferma il «na» dal senat a la ratificaziun da la Charta europeica da las linguas regiunales u minoritaras, gia efectiva en Svizra ed en commembers da l'Uniun europeica cun problems etnics sco Rumenia e Spagna. Naziunalists franzos teman che la renconuschientscha da talas linguas (basc, breton, catalan, flam, occitan, tudestg) smanatschass l'unitad da la patria «une et indivisible». Mo la «lingua corsa» vegn resguardada en virtid d'in reglament spezial. Cun lezza tenuta da la classa politica ha la dretga extrema franzosa, claramain ostila a la renconuschientscha da las linguas «regiunales», gia gudagnà spiertalmain las elecziuns naziunales da la primavaira 2017. «C'est généreux, la France!» scheva president Charles de Gaulle (1890–1970). Constat quai?

1. Mariona Costa i Busquets (ed.), *Petita Enciclopèdia Catalana. Segunda ediziun actualizada. Barcelona (Enciclopèdia Catalana, ISBN 978-84-412-1774-4) 2008, p. 400, chavazzin «Catalunya del Nord».*

2. *Òmnium Cultural, Plataforma per la llengua (ed., Barcelona), IX Informe sobre la situació de la llengua catalana (2015), ISBN 978-84-617-6624-6, <http://blogs.iec.cat/cruscat/publicacions/informe/>*